

La Vall de Gausac – Cercedol – Sant Vicenç del Bosc

La vall de Gausac, a la plana del Vallès, es un paratge ple d'història on l'empremta humana del passat hi és molt present. Actualment se la coneix més per la Vall de Sant Medir.

Temps enrera, la vall tingué propietaris, en Bertran d'Esplugues i la seva muller *Berenguera de Cercedol*, que la vengueren l'any 1272 (s. XIII) a Bernat de Palou. L'època medieval tingué una gran rellevància a Catalunya. La societat catalana va esdevenir un dels models més complets de jerarquia feudal. Això fa que aquesta etapa sigui probablement, una de les més explicatives per entendre el present de la zona, rica en patrimoni arquitectònic, arqueològic, històric i paisatgístic.

Per aquestes contrades, i no gaire lluny d'aquí, a l'edat mitjana va existir la vila de **Cercedol**, situada al sud de les terres del monestir de Sant Cugat, a la vall de Can Gordi (can Guàrdia de la Muntanya) i la trobem citada en la documentació de l'any 986. Abastava les valls que cobrien la part baixa de Collserola, situats sobretot a l'oest de la Vall de Gausac, que al seu torn constituïa una altra jurisdicció diferent. El nom prové dels ancestres familiars de l'esmentada *Berenguera de Cercedol*.

Seguint l'antic camí de Sant Cugat a Barcelona arribarem i visitarem el que va ser la seva parròquia i les cases més importants.

Durant la primera meitat del segle XI, la unió d'aquesta vila termenada, juntament amb l'alou que envoltava el monestir de Sant Cugat, i la vall de Gausac, entre altres propietats, formaren el que ara coneixem com a terme de Sant Cugat, conegut antigament com a castell d'Octavià (*Castrum Octavianum*). Aquest darrer mot és el que inicialment va donar nom al municipi, però va anar quedant en desús des del segle XIII i s'acabarà identificant més amb el castell feudal, quedant el mot de Sant Cugat com el referent del terme vilatà, tal i com el coneixem avui dia.

Sembla ser que la vall de Gausac depenia de la parròquia de Sant Vicenç de Cercedol, pertanyent a l'esmentada vila de Cercedol, tot i que l'escassetat de documents no acaben de corroborar el fet. El que sí sembla més probable és l'existència d'una parròquia anomenada Sta. Maria de Gausac, la qual surt documentada per primera vegada l'any 1201 i posteriorment també al 1272, en la butlla papal de Calixte II. De fet, en temps de la Quadra de Vilanova, el lloc on els habitants d'aquesta Quadra es reunien no era a St. Vicenç de Cercedol, sinó a Sta. Maria de Gausac, que més tard s'anomenarà Sta. Maria del Bosc i que actualment és l'ermita de Sant Adjutori, molt a prop de Can Borrell.

Sant Vicenç de Vallarec, Sant Vicenç de Cercèdol i actualment Sant Vicenç del Bosc, antiga església parroquial, en ruïnes, del municipi de Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), al vessant septentrional de la serra de Collserola, sota el Tibidabo, al s. X exercia funcions parroquials, i al s. XIV és esmentada ja amb el nom de *Sant Vicenç del Bosc*.

Aquesta construcció consta d'una sola nau, rectangular i amb absis. Esta documentada des del segle X i en ella es venerava la Mare de Déu del Bosc. Es una talla de fusta policromada (80 x 29 x 21 cm) de finals del segle XIII o inicis del XIV. Actualment en el monestir de Sant Cugat, sembla ser.

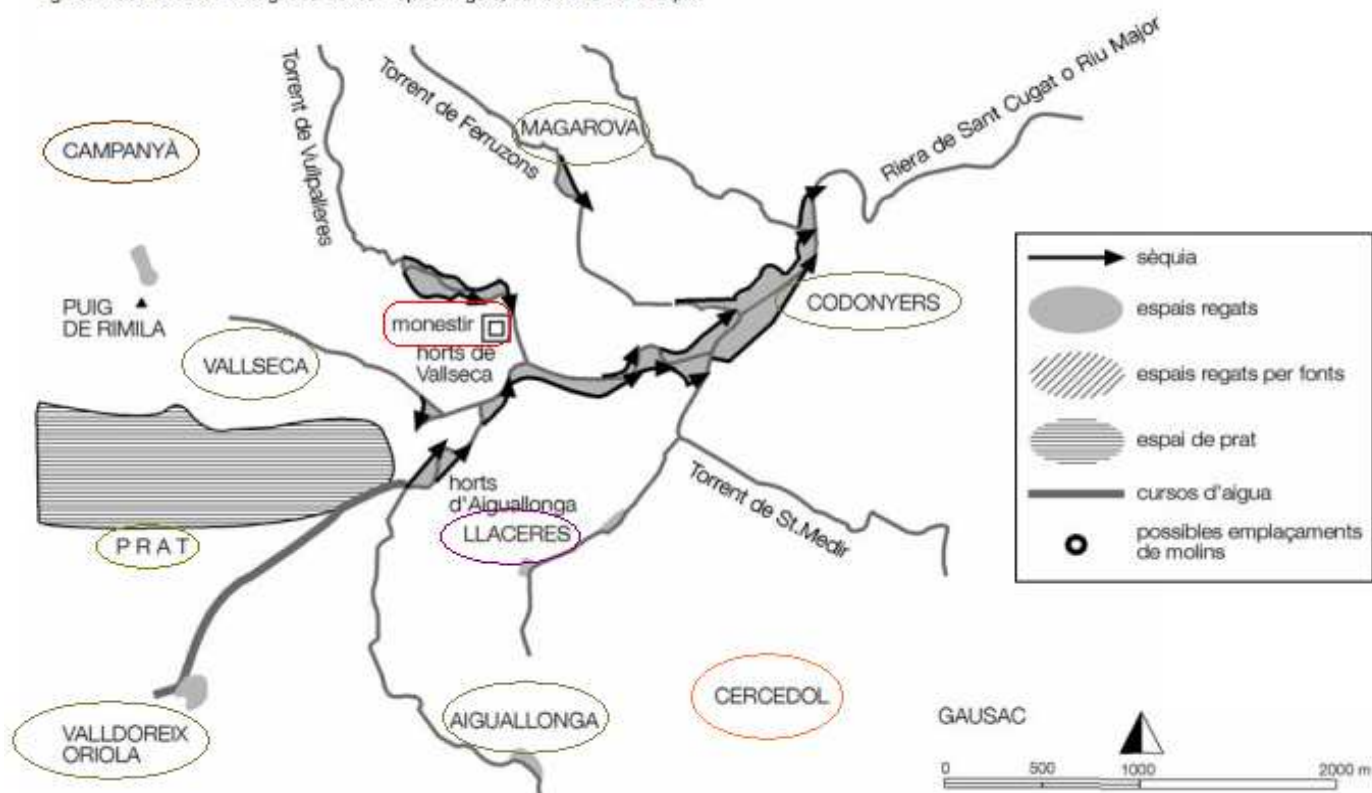
La primera notícia que ens ha arribat de l'edifici data de l'any 986, quan el rei Lotari ho va confirmar com una de les possessions del monestir de Sant Cugat del Vallès.

Sembla ser que ja l'any 1110 es va enfonsar la coberta, si bé es va reconstruir. L'última notícia del temple encara en peu la trobem al segle XVIII, tot i que ja amenaçava ruïna. Al presbiteri, situat a un nivell superior de la nau, encara es conserva la base de l'altar

L'accés es realitzava a través del mur oest, on s'obria la porta. Encara es conserven els quatre esglaons que permetien salvar el desnivell entre l'exterior i l'interior del temple.

De la Mare de Déu del Bosc la primera notícia que se'n té correspon a l'any 1919, quan el Centre Excursionista del Vallès trobà uns goigs dedicats a aquesta Verge. Aleshores es va decidir buscar la imatge, en aquells moments desapareguda. Aviat la trobaren en l'esmentada església. L'any 1939 es portà a l'ermita de Sant Adjutori i un any després, sembla que es diposità la talla definitivament al monestir. Sabem que va ser restaurada després de la Guerra Civil i val a dir que va ser una restauració amb pocs mitjans i de dubtosa qualitat. Per això, la talla té avui aquest aspecte i els colors no són exactament els que li correspondrien. La podem veure a l'església del monestir.

Figura 6: Sector de Sant Cugat del Vallés. Espais irrigats, de fons de vall i de prat

D'on ve Cercedol?

Cerqueda.—Este es el nombre de un valle del condado de Urgell, de que hace mención un documento del año 967,¹⁰ y de una villa situada cerca de Nabinés del mismo condado, que se encuentra citada en un documento del año 1098.¹¹

Es un nombre colectivo como pineda, roureda, plural de *querc-etum* usado como singular *querc-eta* por causa de la terminación.

Ceredol.—Este nombre es la forma de diminutivo del anterior. De *querc-et-um* se formó *querc-et-ul-um* y de este procede *cerc-ed-ol*. En el dialecto de Arezzo, en Italia, la palabra *querc-et-ulum* ha dado lugar también a *cerc-et-ole*.¹

En Cataluña se halla la forma *cerc-it-ulum*, como nombre de una villa, situada entre Rubí y Campañá en el Vallés, de que hace mención un documento del año 987,² y se ofrece como variante la forma *cerc-ed-ol*, que se encuentra en una escritura del año 991.³ Baró y Fachil otorgaron una donación en el año 1043, y en la escritura correspondiente citaron *sancto stephano de cercedol* en el condado de Urgell.⁴